

शिवसताक्षी नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड ५) झापा, माघ २४ गते, २०७८ साल (संख्या १)

भाग १

सार्वजनिक निजी साझेदारी सम्बन्धी ऐन, २०७८

प्रमाणिकरण मिति २०७८/११/०४

प्रस्तावना : सार्वजनिक निजी साझेदारीको माध्यमबाट पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन गरी सर्वसाधारणलाई भरपर्दो, किफायती र सर्वसुलभ रूपमा सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२६ उपधारा (१) र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ वमोजिम शिवसताक्षी नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(१) यस ऐनको नाम “ सार्वजनिक निजी साझेदारी सम्बन्धी ऐन, २०७८” रहेको छ ।

(२) यो ऐन नगर सभाले पारित गरेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा –

- (क) “अनुमति पत्र” भन्नाले परियोजना कार्यान्वयन गर्न दफा २३ बमोजिम दिइएको अनुमतिपत्र सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “अनुमति पत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनी” भन्नाले परियोजना कार्यान्वयन गर्न अनुमति पत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनी वा संस्था वा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “इकाई” भन्नाले नगरपालिकामा स्थापित भएको सार्वजनिक निजि साझेदारी इकाई भन्ने सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “उपभोक्ता” भन्नाले यस दफा बमोजिमको सेवा सुविधा उपभोग गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “निर्माण” भन्नाले पूर्वाधार संरचनाको निर्माण, विकास वा पुनर्स्थापन गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (च) “परियोजना” भन्नाले पूर्वाधार संरचनाको निर्माण वा सञ्चालन गर्न यस ऐन बमोजिम कार्यान्वयन गरिने परियोजना सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “प्रस्तावक” भन्नाले दफा १२ बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्ने वा दफा १५ को उपदफा (३) बमोजिम निवेदन दिने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “पुनर्स्थापन” भन्नाले मौजुदा पूर्वाधार संरचनाको मर्मत, विस्तार वा पुनर्निर्माण गरी पुनर्स्थापन गर्ने काम सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “पूर्वाधार संरचना” भन्नाले बस पार्क, परिवहन बिसौनी स्थल, प्रदर्शनी स्थल, पार्क, जलाशय, फोहोर मैला प्रशोधन तथा व्यवस्थापन केन्द्र निर्माण र व्यवस्थापन, ऊर्जा उत्पादन तथा वितरण, रङ्गशाला, सार्वजनिक सभागृह, व्यापारिक भवन, बहुआवासीय भवन वा सार्वजनिक गोदामघर निर्माण, सडक, सुरुङ्ग मार्ग, पुल, अस्पताल, नहर, विद्युत उत्पादन गृह, विद्युत प्रसारण लाइन, केबुलकार लाइन, जिपलाईन, बाँध, ढल निकास, पर्यटक पदमार्ग (ट्रेकिङ्ग ट्रेल), जलमार्ग सम्झनु पर्छ र सो शब्दले यस्तै प्रकृतिका अन्य पूर्वाधार संरचना समेतलाई जनाउँछ ।
- (ञ) “मनसाय पत्र” भन्नाले परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा दफा १० बमोजिम माग गरिएको मनसाय पत्र सम्झनु पर्छ ।
- (ट) “स्थानिय सरकार” भन्नाले शिवसताक्षी नगरपालिका सम्झनु पर्छ ।

- (ठ) “सम्झौता” भन्नाले परियोजना कार्यान्वयन गर्न दफा २० बमोजिम प्रस्तावकसँग गरिएको सम्झौता सम्झनु पर्छ ।
- (ड) “समिति” भन्नाले सार्वजनिक निजी साझेदारी इकाईको प्रवर्द्धन समिति भन्ने सम्झनु पर्छ ।
- (ढ) “सर्वेक्षण” भन्नाले परियोजना कार्यान्वयन गर्नको लागि गरिने सर्वेक्षण सम्झनु पर्छ र सो शब्दले परियोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन, इञ्जिनियरिङ्ग डिजाइन कार्य र त्यसको लागि गरिने अन्वेषण समेतलाई जनाउँछ ।
- (ण) “सार्वजनिक निजी साझेदारी” भन्नाले सार्वजनिक सेवासँग सम्बन्धित कुनै परियोजनाको निर्माण, सञ्चालन, व्यवस्थापन वा सम्भार तथा वित्तीय लगानीमा आंशिक वा पूर्ण रूपमा निजी क्षेत्रलाई संलग्न गराउने गरी तथा पूर्ण वा आंशिक रूपले आम्दानीको जोखिम व्यहोर्ने गरी सार्वजनिक निकाय तथा निजी संस्था बीच भएको करारीय प्रबन्ध सम्झनु पर्छ ।
- (त) “शुल्क” भन्नाले अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले सेवा सुविधा उपलब्ध गराए बापत उपभोक्तासँग लिन पाउने सेवा शुल्क सम्झनु पर्छ ।
- (थ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा कार्यविधि वा मापदण्ड, निर्देशिकामा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

परियोजना पहिचान तथा स्वीकृति

३. सार्वजनिक निजी लगानीमा परियोजना कार्यान्वयन गर्न सकिने :

- (१) पूर्वाधार संरचना सम्बन्धी कुनै परियोजना सार्वजनिक निजी साझेदारीमा यस ऐन बमोजिम कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ ।
- (२) सार्वजनिक निजी साझेदारी परियोजनामा देहायका विशेषता मध्ये अधिकांश विशेषताहरू संमिश्रण भएको हुनु पर्नेछः
- (क) पूर्वाधार सेवाको निर्माण, पुनस्थापना वा आधुनिकीकरण गर्ने उद्देश्यका लागि निजी निकायको पूर्ण वा आंशिक पूँजी लगानी भएको,

- (ख) निजी निकायलाई पूर्वाधार वा सेवाको सञ्चालन, मर्मत वा सेवा प्रदान गर्ने गरी जिम्मेवारी दिइएको वा सञ्चालन तथा मर्मत गर्न दिने गरी परियोजनाको व्यवस्थापन सम्झौता भएको,
- ग) निजी निकायलाई पूर्वनिर्धारित मापन योग्य मानक अनुसारको कार्यसम्पादनसंग आवद्ध भूक्तानीको व्यवस्था भएको,
- घ) निजी निकायबाट पूर्ण वा आंशिक रूपले आम्दानीको जोखिम व्यहोर्ने व्यवस्था स्वीकार गरिएको,
- (ङ) परियोजनाको सम्झौता अवधि स्पष्ट भएको ।

४. सार्वजनिक निजी साझेदारीका ढाँचाहरु: दफा ३ को अधीनमा रही सार्वजनिक निजी साझेदारीका ढाँचाहरु देहाय बमोजिम हुन सक्नेछ:

- (क) सञ्चालन पूँजी बाहेक निजी लगानी आवश्यक नपर्ने प्रकृतिको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन करार,
- (ख) न्यून वा उल्लेखनीय निजी पूँजी आवश्यक पर्ने निर्माण, स्वामीत्वकरण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण करार,
- (ग) माथि खण्ड (क) वा (ख) मा उल्लिखित करारका अन्य रूपहरु ।

५. परियोजना पहिचान गर्ने :

- (१) नगरपालिकाले तोकिएको नगरपालिका अन्तरगत सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यान्वयन गर्न सकिने परियोजना पहिचान गरी विवरण अद्यावधिक बनाई राख्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम विवरण राख्दा नगरपालिकाले सर्भेक्षण भए वा नभएका परियोजनाको छुट्टाछुट्टै विवरण राख्नु पर्नेछ ।
- (३) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम परियोजना पहिचान गर्दा समितिको राय लिन सक्नेछ ।

६. प्राथमिकता निर्धारण गर्ने:

- (१) नगरपालिकाले सार्वजनिक - निजी साझेदारीमा कार्यान्वयन गरिने परियोजनाको प्राथमिकता निर्धारण गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम परियोजना कार्यान्वयनको प्राथमिकता निर्धारण गर्दा देहायका क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्नेछ –

- (क) भौतिक पूर्वाधार जस्ता बस पार्क, प्रविधिमैत्री कालोपत्रे सडक, पुल, केवलकार, जिपलाईन, रोपवेको निर्माण क्षेत्र, पर्यटन पूर्वाधार, रङ्गशाला, सार्वजनिक सभागृह, बहुआवासीय भवन औद्योगिक पार्क, व्यापारिक भवन
- (ख) विद्युत् उत्पादन, प्रसारण र वितरण तथा अन्य प्रकारका ऊर्जा क्षेत्र, जलमार्ग
- (ग) सूचना र सञ्चार,
- (घ) फोहोरमैला व्यवस्थापन, पिउने पानी, ढल निकास र सरसफाई जस्ता सहरी तथा ग्रामीण वातावरण,
- (ङ) शिक्षा, स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधार तथा सेवा,
- (च) कृषि तथा पशु सेवा तर्फ कोल्ड स्टोर, ड्रायर मेशिन, गोदाम घर, बजार निर्माण
- (छ) सेवा र सुविधाजन्य सहरी पूर्वाधारहरू ।

७. सार्वजनिक निजी साझेदारी परियोजना छनौटका आधारहरू:

- (१) देहायका आधारहरूमा सार्वजनिक निजी साझेदारी बमोजिम कुनै परियोजना कार्यान्वयन गर्ने वा नगर्ने निर्णय गरिनेछ :
- (क) स्थानीय सरकारले त्यस्तो परियोजनाको लागत व्यहोर्न सक्ने अवस्था भए वा नभएको,
- (ख) परियोजनाको कार्यान्वयनका लागि गरिएको खर्च वा लगानीबाट सार्वजनिक स्तरमा गुणात्मक लाभ प्राप्त हुने अवस्था भए वा नभएको,
- (ग) परियोजना आर्थिक रूपमा सम्भाव्य भएको,
- (घ) स्थानीय सरकार र निजी निकायबीच जोखिम तथा लाभको उचित ढंगमा बाँडफाँड हुने अवस्था भए वा नभएको ।
- (२) सार्वजनिक निजी साझेदारी बमोजिम कुनै परियोजना कार्यान्वयनका लागि सार्वजनिक निजी साझेदारीको ढाँचा छनौट गर्दा देहायका कुराहरूलाई ध्यान दिनु पर्नेछ:
- (क) परियोजनाको उद्देश्य पूरा हुने उपयुक्त स्वरूप भएको,
- (ख) परियोजनाको लागि निजी क्षेत्रको साधन श्रोत उपलब्ध भएको,
- (ग) परियोजनाको डिजाइन, लगानी, निर्माण, सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारमा निजी क्षेत्रले वहन गर्न सक्ने भूमिका भएको,

- (घ) सम्भावित लगानीकर्ताहरूद्वारा स्वीकार गर्न सक्ने अवस्था रहेको,
- (ङ) उपभोक्ता तथा समूदायले स्वीकार गर्न सक्ने सेवा शुल्क भएको,
- (च) वित्तीय संस्था तथा लगानीकर्ताहरूद्वारा स्वीकार गर्न सक्ने अवस्था रहेको,
- (छ) लाभ तथा जोखिम बाँडफाँडको स्वरूप निर्धारण भएको,
- (ज) स्थानीय सरकारको आर्थिक तथा व्यवस्थापकीय क्षमता भएको,
- (झ) परियोजना सम्झौताको अवधि उल्लेख भएको,
- (ञ) जटिल प्रकृतिका सार्वजनिक निजी साझेदारी सम्झौताहरू कार्यान्वयन गर्न सक्ने मानव संसाधनको उपलब्धता भएको ।

८. परियोजना स्वीकृत गराउनु पर्ने :

- (१) समितिले कुनै परियोजना सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त देखेमा तोकिए बमोजिम विवरण खुलाई कार्यपालिका समक्ष परियोजना पेश गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पेश हुन आएको परियोजना कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी स्वीकृतीको लागि नगरसभामा पेश गर्नेछ ।

९. सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यान्वयन नगरिने परियोजना : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायका परियोजना सार्वजनिक निजी साझेदारी माध्यमबाट कार्यान्वयन गरिने छैन ।

- (क) परियोजना सम्बन्धी वित्तीय, प्राविधिक वा सञ्चालन सम्बन्धी जोखिम निजी क्षेत्रलाई हस्तान्तरण नगरी निजी क्षेत्रबाट कुनै काम वा सेवा प्राप्त गर्ने उद्देश्यबाट सञ्चालन हुने,
- (ख) सार्वजनिक सम्पत्ति वा दायित्वको निजीकरण हुने,
- (ग) सरकारी निर्णयले सरकारी स्वामित्वको उद्यम खडा गरी सार्वजनिक कामको व्यापारीकरण हुने,
- (घ) सार्वजनिक कार्यको लागि निजी निकायबाट प्रदान गरिएको दान, चन्दा वा उपहार प्राप्त हुने
- (ङ) देशको सुरक्षासँग सम्बन्धित परियोजना,
- च) स्थानीय सरकारले नै गर्नुपर्ने तोकिएका सार्वजनिक हितका कामहरू निजी साझेदारीमा कार्यान्वयन गर्न नहुने ।

१०. मनसाय पत्र आह्वान गर्न सक्ने :

- (१) कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम कार्यालयले दफा ८ बमोजिम स्वीकृत परियोजना सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कार्यान्वयन गर्न तोकिए बमोजिमका कुराहरु खुलाई सार्वजनिक रुपमा सूचना प्रकाशन गरी मनसायपत्र आह्वान गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम मनसायपत्र पेश गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले तोकिए बमोजिमका विवरणहरु खुलाई सोही उपदफा बमोजिम प्रकाशित सूचनामा उल्लिखित समयावधिभित्र कार्यालय समक्ष मनसायपत्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

११. संक्षिप्त सूची तयार गर्ने : (१) कार्यालयले मनसायपत्र प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त मनसायपत्र प्राप्त भएको मितिले ३० दिन भित्र मनसायपत्र पेश गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीहरु छनौट गरी सोको संक्षिप्त सूची तयार गर्नेछ ।

१२. प्रस्ताव आह्वान गर्न सक्ने :

- (१) समितिले दफा ११ बमोजिम संक्षिप्त सूची तयार गरेपछि सो सूचीमा परेका मनसायपत्र पेश गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीबाट परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा तोकिएका कुराहरु खुलाई सार्वजनिक रुपमा सूचना प्रकाशन गरी प्रस्ताव आह्वान गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले तोकिएका विवरणहरु खुलाई सोही उपदफा बमोजिम प्रकाशित सूचनामा उल्लिखित समयावधिभित्र कार्यालय समक्ष प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ ।

१३. प्रस्ताव छनौट गर्ने :

- (१) दफा १२ बमोजिम प्रस्ताव प्राप्त भएपछि समितिले प्रस्ताव प्राप्त भएको मितिले नब्बे दिनभित्र देहायका आधारमा प्रस्ताव छनौट गर्नेछ।

- (क) प्रस्तावकको आर्थिक हैसियत,
- (ख) प्रस्तावकको प्राविधिक क्षमता,
- (ग) परियोजनाको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन,
- (घ) स्थानिय सरकारलाई बुझाउने प्रस्तावित रोयल्टी रकम,
- (ङ) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा उपभोक्तासँग लिने प्रस्तावित शुल्क,

(च) तोकिए बमोजिमका अन्य विवरण।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव छनौट सम्बन्धी आधार समितिले प्रस्ताव पेश गर्नु अघि प्रस्तावकलाई उपलब्ध गराउनेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव छनौट गरेपछि समितिले त्यसको जानकारी छिटो साधनद्वारा छनौट भएको प्रस्तावकलाई दिनु पर्नेछ ।

१४. वार्ताद्वारा परियोजना कार्यान्वयन गर्न सक्ने :

- (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कम्तीमा तीनपटक मनसायपत्र वा प्रस्ताव आह्वान गर्दा पनि आवश्यक सङ्ख्यामा मनसायपत्र वा प्रस्ताव छनौट हुन नसकेको परियोजना समितिले नगरपालिकाको सिफारिशमा वार्ताद्वारा कार्यान्वयन गराउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायको कुनै कारणले कुनै परियोजना वार्ताद्वारा कार्यान्वयन गर्न मनासिब हुने भनी समितिले स्वीकृति दिएमा त्यस्तो परियोजना वार्ताद्वारा कार्यान्वयन गराउन सकिनेछ –
 - (क) परियोजनाको प्रकृति वा लागतको कारण प्रतिस्पर्धा हुन सक्ने सम्भावना नभएको,
 - (ख) नयाँ अवधारणा वा प्रविधि समावेश भएको, वा
 - (ग) अन्य कुनै कारणले वार्ताद्वारा परियोजना कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त हुने ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको कुनै परियोजना वार्ताद्वारा कार्यान्वयन गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले तोकिए बमोजिमका कुराहरु खुलाई नगरपालिका समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम प्राप्त भएको निवेदन जाँचबुझ गर्दा वार्ताद्वारा सो परियोजना कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त देखिएमा नगरपालिकाले निवेदकसँग वार्ता गरी कार्यान्वयन गराउनेछ ।
- (५) यस दफा बमोजिम वार्ताद्वारा परियोजना कार्यान्वयन गर्दा समितिले निवेदकसँग दफा १६ बमोजिमको वा अन्य आवश्यक विवरण माग गर्न सक्नेछ ।

१५. समझदारी पत्र गर्न सक्ने : दफा १४ बमोजिम प्रस्ताव छनौट गरेपछि वा दफा १५ को उपदफा (५) बमोजिम माग गरिएको विवरणका आधारमा परियोजना कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त देखिएमा समितिले प्रस्तावकसँग परियोजनाको कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा समझदारीपत्र सम्पन्न गर्न सक्नेछ ।

१६. परियोजनाको विवरण पेश गर्नु :

- (१) सम्झौतामा उल्लिखित समयवधिभित्र परियोजना सम्झौता नगरेकोमा परियोजनाको प्रकृति हेरी एक महिनामा नबढ्ने गरी समितिले तोकेको समयवधिभित्र प्रस्तावकले परियोजना कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरणहरु समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र प्रस्तावकले त्यस्तो विवरण पेश गर्न नसक्ने कुनै मनासिब कारण देखाई समयवधि थपको लागि समिति समक्ष निवेदन दिएमा समितिले बढीमा छ महिनाको समयवधि थप गरिदिन सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिमको अवधिभित्र प्रस्तावकले सो विवरण पेश गर्न नसक्ने कारण देखाई समिति समक्ष दिएको निवेदन जाँचबझ गर्दा कारण मनासिब देखिएमा समितिले कुनै खास परियोजनाको हकमा सम्झौता भएपछि सो विवरण पेश गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

१७. रद्द गर्न सक्ने : (१) दफा १६ बमोजिमको समयवधिभित्र प्रस्तावकले विवरण पेश नगरेमा वा त्यसरी पेश गरिएको विवरण अध्ययन गर्दा परियोजना कार्यान्वयन गर्न सम्भाव्य र उपयुक्त नदेखिएमा समितिले त्यसको कारण खुलाई प्रस्तावकसँग समझदारीपत्र सम्झौता नगरेकोमा निजको प्रस्ताव रद्द गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समझदारीपत्र, प्रारम्भिक परियोजना प्रस्ताव रद्द भएमा प्रस्तावकले समिति वा नगरपालिका सँग कुनै किसिमको हानि नोक्सानी बापतको क्षतिपूर्ति दाबी गर्न पाउने छैन ।

परिच्छेद-३

सम्झौता तथा अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

१८. सम्झौता गर्ने :

- (१) दफा १६ बमोजिम प्राप्त विवरणको आधारमा प्रस्तावकसँग सम्झौता गर्न उपयुक्त देखिएमा समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाको निर्णयानुसार कार्यालयले प्रस्तावकसँग सम्झौता गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम संझौतामा नगरपालिकाको तर्फबाट प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतिले हस्ताक्षर गर्नेछ ।

(४) प्रस्तावकले दफा १६ बमोजिमको विवरण संझौतामा लखिएको अवधिभित्र पेश गर्नु पर्नेछ । सो अवधिभित्र प्रस्तावकले त्यस्तो विवरण पेश गर्न नसकेमा प्रस्तावकसँग गरेको सम्झौता स्वतः रद्द भएको मानिनेछ ।

१९. सम्झौतामा खुलाउनु पर्ने कुराहरु : सम्झौतामा देहायका कुराहरु खुलाउनु पर्नेछ ।

- (क) परियोजनाको विवरण,
- (ख) परियोजना कार्यान्वयन शुरु गर्ने मिति र सम्पन्न गर्ने मिति,
- (ग) परियोजनाको निर्माण वा सञ्चालन गर्दा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले पाउने सुविधा तथा सहूलियत सम्बन्धी कुरा,
- (घ) अनुमतिपत्रको अवधि,
- (ङ) जोखिमको बाँडफाँड र परियोजना अवधिमा जोखिम व्यवस्थापन गरिने विधि, कार्यसम्पादनमा आधारित भुक्तानी सम्बन्धी व्यवस्था, कार्यसम्पादनका मूल्यांकनका वस्तुगत आधार र मापदण्ड,
- (च) परियोजना कार्यान्वयनको चरणबद्ध विवरण र कार्यान्वयन तालिका,
- (छ) परियोजनाको प्राविधिक गुणस्तर तथा स्टाण्डर्ड,
- (ज) परियोजना सञ्चालन सम्बन्धी विवरण,
- (झ) परियोजना लिजमा दिइएको भए सोको विवरण र लिजका शर्तहरु,
- (ञ) परियोजनाको सञ्चालन वा हस्तान्तरणको शर्त,
- (ट) परियोजना सञ्चालन गर्दा उपभोक्तासँग लिन पाउने शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था,
- (ठ) परियोजनाको बीमा सम्बन्धी व्यवस्था,
- (ड) परियोजनामा जडित मेशिन तथा परियोजना हस्तान्तरणका बखत हुनु पर्ने अवस्था र गुणस्तर,
- (ढ) स्थानिय सरकारलाई बुझाउनु पर्ने रोयल्टी र भुक्तानी विधि,
- (ण) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा कुनै पक्षले सम्झौता बमोजिमको दायित्व पूरा नगरेको कारणबाट सम्झौता रद्द हुने अवस्था,

(त) परियोजनामा स्थानिय सरकारको कुनै लगानी हुने भए त्यस्तो लगानी र सो वापत स्थानिय सरकारले प्राप्त गर्ने प्रतिफल,

(थ) अन्य आवश्यक कुराहरु ।

२०. परफर्मेन्स वण्ड सम्बन्धी व्यवस्था : प्रस्तावकले परफर्मेन्स वण्ड बापत परियोजनाको कूल लागतको शून्य पाँच प्रतिशत (५) भन्दा कम नहुने गरी सम्झौतामा लेखिए बमोजिमको रकम वा सो बराबरको बैंक ग्यारेन्टी सम्झौतामा उल्लिखित समयावधिभित्र कार्यालय समक्ष दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

२१. अनुमतिपत्र दिने : दफा १८ बमोजिम सम्झौता गरेपछि नगरपालिकाले प्रस्तावकलाई परियोजनाको कार्यान्वयन गर्न पन्ध्र दिन भित्र अनुमतिपत्र दिनेछ ।

२२. अन्य व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीलाई अनुमतिपत्र नदिइने : परियोजनाको कार्यान्वयन गर्नको लागि कुनै क्षेत्रमा कुनै प्रस्तावकलाई अनुमतिपत्र दिई सकेपछि सम्झौतामा लेखिए बमोजिम सोही क्षेत्रमा सो परियोजनालाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी त्यस्तै किसिमको परियोजनाको कार्यान्वयन गर्न अन्य व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीलाई अनुमतिपत्र दिइने छैन ।

२३. अनुमतिपत्रको अवधि :

(१) अनुमतिपत्रको अवधि बढिमा पचिस वर्ष सम्म नबढाई परियोजनाको प्रकृति वा क्षेत्रको आधारमा सम्झौतामा लेखिए बमोजिम हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विशेष परिस्थिति परी अनुमतिपत्रका अवधि बढाउन आवश्यक भएको कारण खुलाई अवधि थपको लागि अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले समयावधि समाप्त हुन कम्तीमा छ महिना अगावै निवेदन दिएमा र सो निवेदनको व्यहोरा मनासिव देखिएमा समितिको सिफारिसमा नगरसभाले बढीमा पाँच वर्षसम्म अनुमतिपत्रको अवधि थप गर्न सक्नेछ ।

२४. अनुमतिपत्र रद्द गर्न सक्ने :

(१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले सम्झौता बमोजिम परियोजना कार्यान्वयन प्रारम्भ नगरेमा वा यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली, कार्यविधि, मापदण्ड, निर्देशिका वा सम्झौता विपरीत कुनै काम गरेमा समितिको सिफारिसमा नगरसभाले अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीलाई अनुमतिपत्र रद्द गर्न सक्नेछ । र सो को जानकारी कार्यालयले निजलाई दिनु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमतिपत्र रद्द भएमा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीसँग गरिएको सम्झौता स्वतः रद्द भएको मानिनेछ ।
- (३) यस दफा बमोजिम अनुमतिपत्र रद्द भएमा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले समिति वा स्थानिय सरकारसँग कुनै किसिमको दाबी गर्न पाउने छैन ।
२५. **रोयल्टी बुझाउनु पर्ने** : अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले सम्झौता बमोजिमको रोयल्टी सम्झौतामा उल्लिखित सर्त अनुसार नगरपालिकालाई बुझाउनु पर्नेछ ।
२६. **परियोजना हस्तान्तरण गर्नु पर्ने** :
- (१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले सम्झौतामा लेखिए बमोजिम स्थानिय सरकार लाई परियोजना हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम परियोजना हस्तान्तरण हुँदा त्यस्तो परियोजनामा जडित मेशिन, उपकरण तथा संरचना सम्झौतामा लेखिए बमोजिमको क्षमता, अवस्था र चालू हालतमा हुनु पर्नेछ ।
२७. **स्थानिय सरकारको स्वामित्व हुने**: दफा २९ बमोजिम हस्तान्तरण भएको परियोजना र सो सँग सम्बन्धित घर जग्गा तथा उपकरणको स्वामित्व स्थानिय सरकारको हुनेछ ।

परिच्छेद-४

अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीको अधिकार तथा सुविधा

२८. **शुल्क उठाउन पाउने** : अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले सेवा सुविधा उपलब्ध गराए बापत सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार उपभोक्तासँग शुल्क उठाउन सक्नेछ ।
२९. **सर्वेक्षण तथा नाप नक्सा** :
- (१) परियोजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले कुनै घर, जग्गा, उद्योग, कलकारखाना आदिको भौगोलिक तथा वैज्ञानिक सर्वेक्षण तथा नाप नक्सा गर्न, माटो लगायत अन्य प्राकृतिक स्रोत र साधनको परीक्षण गर्न, त्यसको लागि आवश्यकतानुसार उपकरण जडान गर्न तथा त्यस्तो उपकरणको प्रयोग गर्न, जग्गा छुट्याउन, साँध, किल्ला खडा गर्न वा निशाना लगाउने प्रयोजनको लागि नगरपालिकाबाट अनुमती लिई सम्बन्धित धनीलाई अग्रिम सूचना दिई गर्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्य गर्दा सो जग्गामा लगाएको अन्न वाली वा हुर्केका रुख विरुवा काट्नु, उखेल्नु परेमा वा जग्गामा रहेका कुनै छेकबार, पर्खाल, कुनै मेशिनरी, औजार आदि हटाउनु,

भत्काउनु वा लगाउनु परेमा सोको मनासिब क्षतिपूर्ति सम्बन्धित धनीलाई दिई अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले सो गर्न सक्नेछ।

- (३) उपदफा (१) बमोजिमको कार्य गर्दा सम्भव भएसम्म सम्बन्धित धनी, सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनी तथा सोको कारणबाट प्रभावित हुने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीको उपस्थितिमा प्रवेश गर्नु पर्नेछ।

३०. घर जग्गाको प्रयोग गर्न वा कुनै निर्माण गर्न वा कुनै काम गर्न निषेध गर्न सक्ने :

- (१) परियोजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा परियोजना स्थल र त्यसको निश्चित दूरीमा पर्ने घर जग्गा अरु कसैले कुनै खास कामको निमित्त प्रयोग गर्न वा सो जग्गामा कुनै निर्माण गर्न वा अन्य कुनै काम गर्न नपाउने कुरा सम्झौतामा लेखिएकोमा वा त्यस्तो घर जग्गा सो कामको निमित्त प्रयोग गर्न वा त्यस्तो घर जग्गामा कुनै निर्माण गर्न वा अन्य कुनै काम गर्न निषेध गरी पाउन अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले नगरपालिका समक्ष निवेदन दिएमा र त्यसरी दिएको निवेदनको व्यहोरा मनासिब देखिएमा समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम त्यस्तो घर जग्गा सो बमोजिम प्रयोग गर्न वा कुनै निर्माण गर्न वा कुनै काम गर्न नपाउने गरी निषेध गर्न सक्नेछ।

३१. घर जग्गा उपलब्ध गराई दिने :

- (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्थानिय सरकारको स्वामित्वमा रहेको वा सार्वजनिक जग्गा परियोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक भएमा समितिले वा स्थानिय सरकारको स्वीकृति लिई त्यस्तो जग्गा सम्झौतामा लेखिए बमोजिम वा लिज वा बहालमा प्रयोग गर्न दिन सक्नेछ।

३२. परियोजनाको सुरक्षा गर्न सक्ने :

- (१) परियोजनाको सुरक्षा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनी आफैले गर्नु पर्नेछ।
- (२) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले विशेष कारण देखाई परियोजनाको खास किसिमको सुरक्षाको लागि समितिसँग अनुरोध गरेमा सो बापत लाग्ने खर्च अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले व्यहोर्ने गरी त्यस्तो परियोजनाको सुरक्षाको व्यवस्था गर्न स्थानिय सरकारले परियोजनाको सुरक्षाको लागि प्रदेश वा संघीय सरकारसँग अनुरोध गर्ने छ।

३३.सहयोग उपलब्ध गराउनु पर्ने :

- (१) परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा समिति वा स्थानिय सरकारले अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने सहयोग, दिनु पर्ने स्वीकृति वा गरिदिनु पर्ने काम सम्झौतामा उल्लिखित तरिका र अवधिभित्र गरिदिनु वा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (२) परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले कुनै सहयोग माग गरेमा र त्यस्तो सहयोग प्रचलित कानून बमोजिम उपलब्ध गराउन सकिने भएमा सो बापत व्यहोर्नु पर्ने खर्च र दायित्व अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले व्यहोर्ने गरी समिति आफैले त्यस्तो सहयोग उपलब्ध गराउन वा स्थानिय सरकारको सम्बन्धित निकायलाई त्यस्तो सहयोग उपलब्ध गराउन लेखि पठाउन सक्नेछ ।

३४. विदेशी विनिमयको सुविधा : परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि ऋण वा शेयर पूँजीको रुपमा विदेशी मुद्रा लगानी भएमा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीलाई त्यस्तो ऋणको साँवा वा ब्याज भुक्तानी गर्न वा लगानी फिर्ता गर्नको लागि आवश्यक विदेशी मुद्रा प्रचलित विनिमय दरमा प्रचलित कानून बमोजिम स्थानिय सरकारले प्रदेश वा संघीय सरकारसँग अनुरोध गर्नेछ ।

३५. विष्फोटक पदार्थको प्रयोग: परियोजनाको कार्यान्वयनको लागि विष्फोटक पदार्थको प्रयोग गर्नु परेमा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले स्थानिय सरकारलाई अनुरोध गरि स्थानिय सरकारले संघीय, प्रदेश सरकार वा सम्बन्धीत निकायसँग अनुरोध गर्ने छ ।

३६. कानून बमोजिमको सुविधा पाउने : यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त गरी भएको लगानीले यस ऐन बमोजिमको सुविधाको अतिरिक्त प्रचलित कानून बमोजिम उद्योगले पाउने सम्पूर्ण संरक्षण, सुविधा, सहूलियत तथा छुट प्राप्त गर्नेछ ।

३७. सेवा सुविधाका शर्त तोक्न सक्ने :

- (१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले उपभोक्तालाई सेवा सुविधा उपलब्ध गराउँदा यस ऐन वा सम्झौताको अधीनमा रही आवश्यक शर्त तोक्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-५

लगानी सम्बन्धी व्यवस्था

३८. अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले लगानी गर्नुपर्ने :

- (१) सम्झौतामा अन्यथा व्यवस्था भएको बाहेक परियोजना कार्यान्वयन गर्न आवश्यक लगानीको व्यवस्था अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले गर्नुपर्नेछ।
- (२) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले परियोजना अन्तर्गतको घर, जग्गा वा मुख्य मेशिन उपकरण धितो राखी ऋण लिँदा समितिको स्वीकृति लिनुपर्नेछ।

३९. संयुक्त लगानीमा परियोजना कार्यान्वयन गर्न सकिने :

- (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिकाले सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम कुनै परियोजना कार्यान्वयन गर्न जग्गा उपलब्ध गराएर, स्वपूँजीमा हिस्सेदारी गरेर वा अन्य रूपमा संयुक्त लगानी गर्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम भएको लगानी परियोजना कार्यान्वयन गर्ने निजी क्षेत्रले नगरपालिकाको हिस्सा लिन चाहेमा परियोजनाको प्रचलित मूल्यमा हिसाब गरी दिन सकिनेछ।

४०. अन्य व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीसँग सम्झौता गर्न सक्ने : (१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा लगानी प्राप्त गर्न वा परियोजना बमोजिमको कुनै काम कुनै व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीबाट गराउने गरी अन्य व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीसँग सम्झौता गर्न सक्नेछ। तर त्यसरी सम्झौता भएको कारणले परियोजना कार्यान्वयन गर्ने दायित्वबाट निजले उन्मुक्ति पाउने छैन।

- २) उपदफा (१) बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले कुनै सम्झौता गरेको भए त्यस्तो सम्झौता भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र सो सम्झौताको प्रतिलिपि समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

४१. साझेदारी कोष :

- (१) साझेदारी कोषमा नगरपालिकाले रकम विनियोजन गर्न सक्नेछ।
- (२) साझेदारी कोष तथा सो को सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-६

समितिको गठन सम्बन्धी व्यवस्था (सार्वजनिक निजी साझेदारी इकाई)

४२. समितिको गठन :

(१) पूर्वाधार विकास र निर्माणमा सार्वजनिक निजी साझेदारी तथा निजी लगानी परिचालनलाई प्रोत्साहन तथा व्यवस्थापन गर्न देहायको सार्वजनिक निजी साझेदारी इकाई प्रवर्द्धन समिति गठन हुनेछ ।

(२) समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) नगर प्रमुख	अध्यक्ष
(ख) नगर उपप्रमुख	उपाध्यक्ष
(ग) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य
(घ) सम्बन्धित वडा अध्यक्ष	सदस्य
(ङ) नगर कार्यपालिकाको महिला सदस्य मध्येबाट १ जना	सदस्य
(च) आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख	सदस्य
(छ) निजी क्षेत्रबाट १ जना	सदस्य
(छ) विशेषज्ञ/प्राविधिक (सार्वजनिक निजी साझेदारी बारे अनुभव ज्ञान हासिल गरेको विज्ञ)	- सदस्य
(ज) नगरपालिका कार्यालयको सार्वजनिक निजी साझेदारी इकाई प्रमुख वा योजना शाखा प्रमुख	- सदस्य सचिव

(३) समितिले सम्बन्धित विषयमा अनुभव भएको तथा विशेष ज्ञान हासिल गरेको व्यक्तिहरूलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

४३. समितिको बैठक र निर्णय :

(१) समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।

(२) समितिको बैठक समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) समितिको बैठकको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा समितिका उपाध्यक्षले समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(४) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले निर्णायक मत दिनेछ ।

(५) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

४४. परियोजनाको अनुगमन गर्न सक्ने :

(१) समितिले परियोजना कार्यान्वयनको अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परियोजना अनुगमन गर्ने सिलसिलामा समितिले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीको कर्तव्य हुनेछ ।

४५. परियोजनाको विवरण राख्नु पर्ने :

(१) नगरपालिकाले समितिको सुझाव लिई दफा ३ बमोजिम कार्यान्वयन गरिने परियोजनाको पहिचान गरी सोको विवरण अद्यावधिक राख्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विवरण राख्दा नगरपालिकाले सर्भेक्षण भए वा नभएका परियोजनाको छुट्टाछुट्टै विवरण राख्नु पर्नेछ ।

४६. सुझाव दिन सक्ने : समितिले परियोजनाको कार्यान्वयनको सम्बन्धमा नगरपालिकालाई समय समयमा आवश्यक सल्लाह सुझाव दिन सक्नेछ ।

४७. प्राविधिक समिति :

(१) दफा ४८ बमोजिम नगरपालिकाले कार्यान्वयन गर्ने परियोजनाको सम्बन्धमा सुझाव दिनको लागि समितिको सदस्य सचिवको संयोजकमा सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञ समेत रहने गरी बढीमा पाँच सदस्य रहेको एक प्राविधिक समिति गठन गर्नेछ ।

(२) प्राविधिक समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-७

विविध

४८. नगरपालिकाको अधिकार हुने:

(१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पाँच करोड रुपैयाँ भन्दा कम लागत भएको परियोजना यस ऐन बमोजिम नगरपालिका आफैले कार्यान्वयन गर्नेछ ।

४९. विवादको समाधान:

- (१) परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा नगरपालिका र अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीबीच कुनै विवाद उत्पन्न भएमा त्यस्तो विवाद आपसी समझदारीबाट समाधान गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम आपसी समझदारीबाट विवाद समाधान नभएमा विवादको समाधान सम्झौतामा उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम र उल्लेख नभएकोमा मध्यस्थताद्वारा गरिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम मध्यस्थताद्वारा विवादको समाधान गर्दा मध्यस्थताको कार्यविधि सम्झौतामा उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम र उल्लेख नभएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

५०. क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) परियोजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा कुनै पक्षले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड वा सम्झौता विपरीत कुनै काम गरेबाट अर्को पक्षलाई हानि नोक्सानी पर्न गएमा त्यसरी पर्न गएको हानि नोक्सानी बापतको मनासिब रकम सो काम गर्ने पक्षले अर्को पक्षलाई क्षतिपूर्ति बापत बुझाउनु पर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको क्षतिपूर्ति नगरपालिकाबाट व्यहोर्नु पर्ने भएमा त्यस्तो क्षतिपूर्ति बापतको रकम हिसाब गरी नगरपालिकाले अनुमतिपत्रको अवधि समितिको सिफारिसमा नगरसभाले थप गर्न सक्नेछ ।

५१. लिज वा भाडामा दिन सक्ने :

- (१) नगरपालिकाले अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीलाई आफ्नो वा नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेको घर जग्गा नगरपालिकाको स्वीकृत लिज लिज वा भाडामा दिन सक्नेछ ।
- (२) संस्थाको स्वामित्व वा अधीनमा रहेको कुनै घर वा जग्गा, कुनै मेशिन, औजार वा पूर्वाधार संरचना नगरपालिकाको स्वीकृती लिज लिज वा भाडामा दिन सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम लिज वा भाडामा दिँदाका शर्तहरू सम्झौतामा लेखिए बमोजिम हुनेछन् ।

५२. स्थानीय स्रोत, साधन र जनशक्तिको उपयोग गर्नु पर्ने : अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था वा कम्पनीले परियोजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा सम्भव भएसम्म स्थानीय स्रोत, साधन, जनशक्ति र मुलुकभित्र उत्पादन हुने वस्तु तथा सेवा उपयोग गर्नु पर्नेछ ।

५३. **अध्ययन प्रतिवेदन माथि अधिकार कायम रहने** : प्रस्तावकले प्रस्तावसाथ पेश गरेको अध्ययन प्रतिवेदन सम्बन्धी कागजात उपर निजको पूर्ण अधिकार कायम रहनेछ। प्रस्तावकको लिखित स्वीकृति बिना त्यस्तो अध्ययन प्रतिवेदन सम्बन्धी कागजातहरु अन्य कुनै कामको लागि प्रयोग वा प्रकाशन गरिने छैन।
५४. **नियम बनाउने अधिकार**: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न स्थानिय सरकारले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।
५५. **कार्यविधि, मापदण्ड तथा निर्देशिका बनाउन सक्ने** : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न समिति वा नगरपालिकाले आवश्यक कुनै कार्यविधि वा निर्देशिका बनाउन सक्नेछ।
५६. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने** : यस ऐनमा लेखिए जति विषय यसै ऐन बमोजिम र यस ऐनमा नतोकिएका विषयको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।
५७. **खारेजी तथा बचाउ** : यो ऐन लागू हुन भन्दा अगावै भए गरेका काम कारवाही यसै ऐन बमोजिम भए गरेको मानिने छ।

आज्ञाले
रामकृष्ण श्रेष्ठ
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत